

Landstinget Dalarna

**Rapport över granskning av
bokslut 2007**

KPMG
2 april 2008
Antal sidor 11

Innehåll

1.	Inledning och sammanfattning	1
2.	Syfte och omfattning	2
3.	Verksamheten	2
4.	Redovisningsorganisation och ansvar	3
5.	Förvaltningsberättelse	3
6.	Resultaträkning	4
6.1	Utfall i sammandrag 2002-2007	4
6.2	Budget/prognosjämförelse 2007	4
6.3	Jämförelsestörande poster	5
7.	Balanskrav	6
8.	Balansräkning	6
8.1	Utfall i sammandrag 2002-2007	6
8.2	Upplupna intäkter	7
8.3	Upplupna kostnader	7
8.4	Interna projektmedel och FoU-medel m m	7
9.	Sammanfattande kommentarer till resultat- och balansräkning	7
10.	Ansvarsförbindelser	8
11.	Kassaflödesanalys	8
12.	Investeringsredovisning	8
13.	Redovisningsprinciper	8
14.	Sammanställd redovisning	8
15.	Intern kontroll-frågor	9
15.1	Maskiner och inventarier	9

1. Inledning och sammanfattning

KPMG har på uppdrag av landstingets förtroendevalda revisorer granskat bokslutet för Landstinget Dalarna 2007.

Våra väsentligaste slutsatser och synpunkter:

- Bokslutet är upprättat med beaktande av god redovisningssed. Årsredovisningens resultat- och balansräkningar ger tillsammans med noter och kommentarer i förvaltningsberättelsen en rättvisande bild av resultat och ställning.
- Förvaltningsberättelsen följer lagens krav på innehåll. Redovisningen av mål och målfyllelse anser vi dock bör utvecklas ytterligare i årsredovisningen (avsnitt 5).
- Resultatet för 2007 blev ett överskott på 26 mkr, en resultatförsämring på 213 mkr före jämförelsestörande poster i jämförelse med 2006 (6.1).
- Utfallet exklusive skatteintäkter och statsbidrag, finansnetto och jämförelsestörande poster, motsvarar en negativ avvikelse mot budget med -105 mkr (6.2).
- Hälso- och sjukvården redovisar ett underskott på -150 mkr, varav -120 mkr avser läns-sjukvård. De större avvikelserna avser kostnader för läkemedel, stafettläkare och löneökningar över budget (6.2).
- I förhållande till den prognos som lämnades i samband med delårsrapportens avlämnande per 2007-08-31 innebär utfallet för hela 2007 en resultatförsämring med -110 mkr, i förhållande till den prognos som lämnades i december -124 mkr (6.2).
- Prognosförmågan måste förbättras. Periodiseringar i löpande redovisning bör ses över. I årets utfall redovisades för de första 11 månaderna ett överskott på +215 mkr, för december ett underskott på -189 mkr. Resultatvändningen i december bör analyseras och förklaras (6.2).
- Efter årets överskott uppgår det ackumulerade underskott som landstinget ska återställa enligt reglerna i Kommunallagen till 508 mkr (7).
- Likviditeten har stärkts ytterligare och Landstinget har per 2007-12-31 utöver likvida medel på 441 mkr även kortfristiga placeringar på 360 mkr (8.1).
- Inräknat hela pensionsskulden är det egna kapitalet negativt, -4,2 miljarder kr. Underskottet har ökat med 683 mkr under 2007 (8.1).
- Vi har noterat några periodiseringsfel som netto ger en resultatpåverkan med -3,8 mkr (8.2-8.3, 9).

- I vår granskning av interna projektmedel och FoU-medel har vi inte noterat någon avvikelser från av LS lämnade anvisningar om hantering. Anvisningarna är fortfarande generösa och tillåter delvis avsteg från god redovisningssed (8.4).
- Landstinget anser att en koncernredovisning inte tillför väsentlig information och redovisar därför ingen sådan (14).
- Anläggningsregister införs under 2008. Vi rekommenderar att en genomgång görs av tidigare anskaffningar så att endast fysiskt existerande tillgångar läggs in i registret och att dessa läggs in post för post med sina individuella anskaffningsvärden, åtminstone vad gäller de fem senaste årens anskaffningar (15.1).

2. Syfte och omfattning

Granskningen av bokslutet har syftat till att pröva om bokslutet för 2007 ger en rättvisande bild av det ekonomiska utfallet av verksamheten och dess finansiering. Vi har granskat

- att tillgångar och skulder existerar och ägs av landstinget,
- att tillgångar och skulder värderats och klassificerats rätt,
- att samtliga tillgångar och skulder medtagits,
- att inkomster och utgifter i allt väsentligt periodiserats korrekt och avser verksamhetsåret samt
- att årsredovisningen är upprättad enligt den kommunala årsredovisningslagen och följer god redovisningssed

God redovisningssed bestäms förutom av lag och praxis även av rekommendationer och uttalanden av Rådet för kommunal redovisning, RKR och Sveriges Kommuner och Landsting, SKL. Vägledning kan även hämtas i rekommendationer och uttalanden från andra normgivande organ som Redovisningsrådet, Bokföringsnämnden och FAR.

Den utförda granskningen har omfattat hela bokslutet och årsredovisningen med förvaltningsberättelse, resultat- och balansräkningar, ställda säkerheter och ansvarsförbindelser, kassaflödesanalys och noter. Till stöd för granskningen har vi tagit del av de bilagor och specifikationer till bokslutets olika delar som upprättats av respektive styrelse och nämnd.

3. Verksamheten

Landstinget Dalarna ansvarar för hälso- och sjukvård, tandvård samt kultur- och utbildningsverksamhet m m. Nettokostnaden uppgick under 2007 till 6,1 miljarder kr och verksamheten sysselsatte totalt ca 8 700 personer. Inga större strukturella eller organisatoriska förändringar har genomförts under 2008.

4. Redovisningsorganisation och ansvar

Varje styrelse och nämnd ansvarar för bokföringen och redovisningen av egna intäkter, kostnader och balansposter. Landstingsstyrelsen ansvarar för redovisning och avstämning av större resultat- och balansposter som skatteintäkter, läkemedelskostnader, pensionsskuld och andra personalrelaterade skulder, kund- och leverantörsreskontror m m. Landstingsstyrelsen upprättar också årsredovisningen.

5. Förvaltningsberättelse

Förvaltningsberättelsen följer lagens krav och redogör för väsentliga ekonomiska förhållanden inkl budgetavvikelser.

Balanskravet kommenteras. Återstående underskott uppgår till 525 mkr efter årets bokslut.

Förvaltningsberättelsen innehåller ett kort avsnitt om måluppfyllelse. I detta avsnitt konstateras att två av de långsiktiga finansiella målen inte uppnåtts:

- Överskott på minst 2% av skatte- och statsbidragsintäkterna (årets resultat motsvarar 0,3%)
- Ökad soliditet med 3% (soliditeten är oförändrad, 19%)

Däremot har likviditetsmålet nåtts;

- Långsiktig upplåning ska inte ske (likviditeten uppgår till +441 mkr)

Ett kortsiktigt finansiellt mål kommenteras inte;

- Hålla budget i all verksamheter (hälso- och sjukvården redovisar ett underskott på -150 mkr)

Uppföljning av verksamhetsmål sker i särskilt dokument. Kvaliteten på uppföljningen är ojämn och avses att förbättras under 2008. De viktigaste verksamhetsmålen anser vi bör kommenteras även i förvaltningsberättelsen, t ex

- Målet att helt uppfylla vårdgarantin (har inte nåtts)

Avsnittet personalekonomisk redovisning redovisar personal kategorier, åldersstruktur, personalomsättning, jämställdhet, arbetsmiljö och sjuktal m m. Vi anser även här att en redovisning av mål och måluppfyllelse skulle öka informationsvärdet ytterligare.

6. Resultaträkning

6.1 Utfall i sammandrag 2002-2007

<i>Belopp i mkr</i>	<i>2007</i>	<i>2006</i>	<i>2005</i>	<i>2004</i>	<i>2003</i>	<i>2002</i>
Verksamhetens intäkter	1 515	1 483	1 442	1 477	1 438	1 362
Verksamhetens kostnader	-6 704	-6 305	-6 133	-5 961	-5 890	-5 579
Avskrivningar	-179	-168	-164	-163	-156	-155
Skatteintäkter och statsbidrag	5 403	5 235	4 945	4 677	4 375	4 228
Finansnetto	-18	-15	-11	-22	-21	-18
Resultat före jämf störande poster	17	230	79	8	-254	-162
Jämförelsestörande poster	9	-103	25	-79	-	-
Extraordinära poster m m	-	-	-	-12	57	-
Årets resultat	26	127	104	-83	-197	-162

Resultatet för 2007 är ett överskott på 26 mkr, att jämföra med 2006 års överskott på 127 mkr. Resultatet före jämförelsestörande poster 2007 är 17 mkr, en nedgång med 213 mkr jämfört med 2006.

Jämfört med 2006 har skatteintäkter och statsbidrag exkl läkemedel ökat med 3,2% medan verksamhetens kostnader före jämförelsestörande poster ökat med 6,3%, nettokostnaderna med 7,6%.

6.2 Budget/prognosjämförelse 2007

<i>Belopp i mkr</i>	<i>Utfall</i>	<i>Prognos</i>	<i>Budget</i>
Verksamhetens intäkter	1 515	1 489	1 486
Verksamhetens kostnader	-6 704	-6 594	-6 579
Avskrivningar	-179	-183	-170
Resultat från bedriven verksamhet	-5 368	-5 288	-5 263
Skatteintäkter och statsbidrag	5 403	5 429	5 397
Finansnetto	-18	-20	-33
Jämförelsestörande poster	9	15	15
Årets resultat	26	136	116

Prognosen lämnades i samband med att delårsrapporten per 31 augusti lämnades. I mitten av december, efter november månads utfall, redovisades en prognos på +150 mkr samtidigt som det ackumulerade redovisade resultatet uppgick till +215 mkr.

Utfallet exklusive skatteintäkter och statsbidrag, finansnetto och jämförelsestörande poster innebär en negativ avvikelse i förhållande till ursprunglig budget med 105 mkr (verksamhetens intäkter och kostnader samt avskrivningar).

Skatteintäkter och statsbidrag blev +6 mkr bättre än budget, finansnettot +15 mkr bättre och netto jämförelsestörande poster -6 mkr.

Vad gäller bedrivna verksamheter redovisar

- Hälso- och sjukvården ett underskott på -150 mkr. Länssjukvården redovisar ett underskott i förhållande till budget med -120 mkr varav -29 mkr avser utomlänsvård, -16 mkr läkemedelsförmån, stafettläkare -23 mkr och löneökningar utöver budget -23 mkr. När-sjukvården redovisar underskott med -34 mkr, varav Västerbergslagen -20 mkr med kostnader för stafettläkare som största förklaring.
- Fastighetsförvaltningen ett överskott i förhållande till budget på +8 mkr som uppkommit i samband med försäljningen av Smedjebackens vårdcentral.

I förhållande till den prognos som lämnades i samband med delårsrapportens avlämnande per 2007-08-31 innebär utfallet för hela 2007 en resultatförsämring med -110 mkr och i förhållande till den prognos som lämnades i december -124 mkr. Prognosförmågan måste förbättras. Vi rekommenderar som en åtgärd att periodiseringarna i löpande redovisning ses över. Det förefaller osannolikt att ett korrekt periodiserat resultat över året skulle ge ett överskott på +215 mkr under årets första 11 månader och ett underskott på -189 mkr i december. Resultatvändningen i december bör analyseras och förklaras.

6.3 Jämförelsestörande poster

Jämförelsestörande poster uppgår till netto +9 mkr och består av:

Avskrivningar	-12
Kommundelegationen	+15
Reavinst	+9
Nedskrivning LÖF	-3
	9

Kommentarer till större poster:

- Nya avskrivningsprinciper har införts vilket ger en total engångseffekt på -12 mkr.
- Bidrag har erhållits från Kommundelegationen med +15 mkr då villkor för utbetalning uppfyllts.

7. Balanskrav

Landstinget har sedan balanskravet infördes i Kommunallagen redovisat stora underskott. Ackumulerat underskott att återställa uppgår till 644 mkr:

<i>År</i>	<i>Mkr</i>
2000	-159
2001	-163
2002	-162
2003	-254
2004	-5
2005	99
2006	119
	-525

I bedömningen av underskott ska hänsyn inte tas till realisationsvinster och omstruktureringskostnader, varför det ackumulerade underskottet avviker från de resultat som redovisats i årsredovisningarna. Av 2007 års resultat kommer avräkning att ske enligt följande (mkr):

Resultat	26
Reavinster	-10
Omstruktureringar	1
	17

Av tidigare års underskott återstår därefter $525 - 17 = 508$ mkr.

8. Balansräkning

8.1 Utfall i sammandrag 2002-2007

<i>Belopp i mkr</i>	<i>2007</i>	<i>2006</i>	<i>2005</i>	<i>2004</i>	<i>2003</i>	<i>2002</i>
Balansomslutning	2 768	2 623	2 347	2 088	1 920	1 926
Eget kapital	520	493	368	269	344	541
Eget kapital inkl ej bokförd pensionsskuld	-4 212	-3 529	-3 316	-3 402	-3 236	-2 924
Omsättningstillgångar	1 253	1 169	899	630	451	445
Kortfristiga skulder	1 143	1 109	1 146	1 096	996	870
Balanslikviditet	1,10	1,05	0,78	0,57	0,45	0,51

Likviditeten har stärkts ytterligare och Landstinget hade per 2007-12-31 utöver likvida medel på 441 mkr även kortfristiga placeringar på 360 mkr.

Soliditeten är ett mått på den långsiktiga betalningsförmågan. Inräknat den del av pensionsskulden som redovisas som ansvarsförbindelse, dvs pensioner intjänade före 1998, är det egna kapitalet negativt, -4,2 miljarder kr. Underskottet har ökat med ytterligare 683 mkr under 2007.

8.2 Upplupna intäkter

Bedömt statsbidrag 6% blev något lägre än faktiskt utfall för hälso- och sjukvården. Ytterligare 0,3 mkr skulle ha bokats upp som fordran.

8.3 Upplupna kostnader

Ett par ankomstregistrerade leverantörsfakturer om sammanlagt 1,1 mkr borde ha belastat resultatet för hälso- och sjukvården 2007. För att säkerställa en i allt väsentligt korrekt periodisering mellan åren rekommenderar vi att en genomgång görs av ankomstregistrerade fakturer med större belopp i samband med bokslutsarbetet.

Ytterligare lönekostnader om ca 3 mkr borde ha bokats upp som retroaktiv skuld avseende organiserad personal inom hälso- och sjukvården.

8.4 Interna projektmedel och FoU-medel m m

Vi har i särskild granskningsrapport lämnat våra synpunkter på rullningen av projekt- och FoU-medel mellan år. I korthet anser vi att projekt med extern öronmärkt finansiering ska balanseras tills de avslutats medan internt finansierade projekt ska resultatavräknas varje år.

I skrivelse från 2007-11-21 har nya anvisningar lämnats av LS. Anvisningarna är en skärpning vad gäller interna projekt som ska resultatavräknas och generösa vad gäller övriga projekt- och FoU-medel som tillåts balanseras om de avses att nyttjas de närmaste tre åren. Anvisningarna tillåter således fortfarande delvis avsteg från god redovisningssed. I vår granskning har vi inte noterat någon avvikelser från dessa anvisningar.

9. Sammanfattande kommentarer till resultat- och balansräkning

Justering av 2007 års bokslut och resultat skulle kunna göras för följande poster:

<i>Belopp i mkr</i>	
Upplupen intäkt (8.2)	+0,3
Upplupen kostnad (8.3)	-4,1
Summa resultatpåverkan	-3,8

10. Ansvarsförbindelser

Pensioner intjänade före 1998 redovisas inkl härpå belöpande löneskatt som ansvarsförbindelse och uppgår per 2007-12-31 till 4,7 miljarder kr. Posten har påverkats av antagande om ökad livslängd och sänkt kalkylränta.

Borgensåtaganden, avseende Dalatrafik AB och AB Transito, uppgår till 375 mkr.

Marknadsvärdet av förvaltade stiftelsers kapital uppgår till 269 mkr.

11. Kassaflödesanalys

Kassaflödesanalysen är upprättad i enlighet med RKR:s rekommendation 16 Redovisning av kassaflöden/finansieringsanalys.

Årets kassaflöde är negativt, -45 mkr. Från den löpande verksamheten, inkl skatteintäkter och statsbidrag m m, har tillförts 308 mkr, varav 213 mkr bundits i rörelsekapital medan investeringar gjorts med netto 256 mkr. I rörelsekapitalet ingår kortfristiga placeringar med 360 mkr, en ökning med 85 mkr.

12. Investeringsredovisning

Årets totala investeringar uppgår till 254 mkr (2006: 209 mkr). Kostnader för leasing uppgår till 52 mkr (49 mkr).

13. Redovisningsprinciper

Landstinget följer i allt väsentligt god redovisningssed och tillämpar rekommendationer från Rådet för Kommunal Redovisning. Sammanställd redovisning upprättas inte då landstinget bedömt att konsolidering inte tillför ytterligare väsentlig information.

14. Sammanställd redovisning

Landstinget anser att en sammanställd redovisning (koncernredovisning) omfattande de bolag och andra juridiska personer där landstinget har ägarandelar eller ekonomiska åtaganden inte tillför väsentlig information och redovisar därför ingen sådan. Större ägarandelar har landstinget i Dalatrafik, 50%, med en balansomslutning på 225 mkr, Dala Airport, 41% med balansomslutning 30 mkr och Dalaflyget, 32%/7 mkr.

15. Intern kontroll-frågor

15.1 Maskiner och inventarier

Anläggningsregister införs under 2008. Vi rekommenderar att en genomgång görs av tidigare anskaffningar så att endast fysiskt existerande tillgångar läggs in i registret och att de läggs in post för post med sina individuella anskaffningsvärden åtminstone vad gäller de fem senaste årens anskaffningar.

Falun som ovan

KPMG

Bo Ädel

Auktoriserad revisor